

016.002110



## Samen - Werken aan schulden!

beleidsplan schulddienstverlening 2017 - 2020  
- versie november 2016

# 1. Inhoudsopgave

1. Inhoudsopgave .....	2
2. Rapport in het kort .....	3
<u>Deel I - Beleidskeuzes</u>	
3. Inleiding .....	4
4. Missie en doelstellingen .....	6
5. Beoogde resultaten .....	8
<u>Deel II - Beleidskader</u>	
6. Wettelijk kader .....	11
7. Gemeentelijke kaders.....	13
<u>Deel III - Aanpak</u>	
8. Schulden voorkomen.....	15
9. Vroegsignalering en aanmelding .....	17
10. Schulddienstverlening .....	19
11. Wacht- & doorlooptijd en nazorg.....	23
12. Bijlage 1: begrippenlijst schulddienstverlening.....	25
13. Bijlage 2: Hoe kom je van je schulden af? .....	26



## 2. Rapport in het kort

Armoede neemt toe in Nederland. Steeds meer mensen hebben schulden en komen daar niet meer op eigen kracht uit. In 2012 is het eerste beleidsplan schulddienstverlening 'Over een andere boeg - de gekantelde gedachte van schulddienstverlening' opgesteld. De looptijd van dit eerste beleidsplan is tot en met 2016. Dit is aanleiding voor het opstellen van dit volgende beleidsplan schulddienstverlening, voor de periode 2017 tot en met 2020.

### Wat is onze koers?

Onze **missie** is zoals de titel van dit rapport luidt: **SAMEN - WERKEN AAN SCHULDEN**. Het is de bedoeling dat iedereen met (potentiële) financiële problemen advies en ondersteuning kan krijgen.

Schulddienstverlening (via de gebiedsteams) is gericht op *het vergroten van de zelfredzaamheid en het bevorderen van participatie van inwoners*. Leidraad voor dit rapport in onze gemeente is het beleidsplan 'Veerkracht in het Sociaal Domein', vastgesteld door de raad in november 2014. De daarin vastgestelde visie, keuzes en uitgangspunten gelden ook voor de armoede-aanpak 'Samen Krachtig tegen Armoede' en voor dit beleidsplan schulddienstverlening 'Samen - Werken aan Schulden'.

### Wat zijn onze doelstellingen?

1. Zorgen voor gedragsverandering om nieuwe schulden te voorkomen (preventie) en het oplossen van de financieel-technische kant van de schulden;
2. Een inwoner met problematische schulden is primair zelf daarvoor verantwoordelijk en hij/zij moet zich daarvan bewust zijn of bewust worden gemaakt. De inwoner heeft de regie.
3. Schulddienstverlening moet klantgericht, helder en eindig zijn. De inwoner maakt samen met het gebiedsteam afspraken, vastgelegd in een ondersteuningsplan.
4. Eén aanpak in samenwerking (volgens het principe 1 huishouden 1 plan) is uitgangspunt waar het gaat om een inwoner die met meervoudige problematiek en verschillende instellingen te maken heeft.

Kortom: schulddienstverlening gaat uit van het motto: **“Als je het zelf kan, moet je aan de slag. Als je het niet kan, word je geholpen.”**

### Wat willen we bereiken?

Met dit beleidsplan willen we in de komende jaren de volgende resultaten in onze gemeente bereiken:

- a. Inwoners met problematische schulden veranderen hun gedrag met ondersteuning van gebiedsteams;
- b. Gebiedsteams zijn het aanspreekpunt (als spin in het web) met de samenwerkingsorganisaties;
- c. Schulddienstverlening komt voor beschermingsbewind, tenzij schulddienstverlening niet adequaat en passend is;
- d. Bijstandsgerechtigden met problematische schulden moeten weer 'met een schone lei kunnen beginnen': een traject schulddienstverlening draagt hieraan bij.

Schulddienstverlening werkt samen met de inwoner aan het voorkomen en oplossen van schulden, waarbij de inwoner zelf de regie in handen heeft. Het gebiedsteam ondersteunt daar waar nodig en mogelijk.

### Hoe willen we dit bereiken?

De gebiedsteams willen mensen met schulden zo goed en effectief mogelijk helpen. Dit doen wij door een brede dienstverlening aan te bieden van instrumenten en producten in de schulddienstverlening en het brede sociale domein. Denk daar bij aan: inkomensvoorzieningen, budgetbeheer, budgetcoaching, stabilisatie, minnelijke schuldhulpverlening en flankerende hulp. Wij integreren schulddienstverlening in het totale sociale domein, in de gebiedsteams en hun brede intakes (keukentafelgesprekken). Hier zetten we stevig op in. We hebben in het hele traject van preventie tot nazorg in de schulddienstverlening veel samenwerkingspartners. Het is de ambitie van de gebiedsteams om het eerste aanspreekpunt te zijn voor zowel een inwoner met hulpvragen als de samenwerkingsorganisaties.

# Deel I - Beleidskeuzes

Het eerste deel van dit beleidsplan bestaat uit de missie, doelstellingen en beoogde resultaten van schulddienstverlening in Súdwest-Fryslân en Littenseradiel<sup>1</sup> voor de komende vier jaar. Dit wordt gevolgd door het beleidskader (deel II). Vervolgens komt de aanpak en onderbouwing voor de gemaakte beleidskeuzes, u leest dit in deel III van dit beleidsplan.

## 3. Inleiding

Waarom is inzetten op schulddienstverlening belangrijk?

1. 80% van de vragen bij de gebiedsteams en intakes gaat over financiën;
2. Wanneer iemand financiële problemen heeft, dan heeft dat direct gevolgen voor zijn of haar leven. Schulden beïnvloeden het gedrag. Aandacht voor gedrag lijkt meer en meer de sleutel tot succes in de dienstverlening. Aanhoudende financiële problemen maken dat mensen bij de dag gaan leven. Als de aandacht gericht blijft op de rekeningen die morgen betaald moeten worden, dan verdwijnt het langetermijnperspectief. Met de juiste ondersteuning en snelle toegang tot schulddienstverlening kan dat veranderen.
3. Bijna 1 op de 5 huishoudens heeft te maken met risicovolle schulden of zit in een schulddienstverleningstraject. De helft van deze groep (10% van de Nederlandse huishoudens) heeft op dit moment te kampen met problematische schulden. Een groeiende groep met problematische schulden maakt geen gebruik van schulddienstverlening. De groep die door hoge vaste lasten (zorg, huur), andere kosten en een te laag inkomen geen of nauwelijks perspectief op een schuldenvrije toekomst heeft, wordt ook groter. Bovendien is er een grote groep Nederlanders die niet mee kan komen in de steeds complexer wordende samenleving.
4. Een groot gedeelte van de schulden zijn vorderingen van de overheid, die een grote invloed hebben op het ontstaan van onoplosbare schulden (zoals belastingdienst, toeslagen, CJIB-boetes).
5. Met name de kosten voor beschermingsbewind leggen een groot beslag op het gemeentelijk budget voor de aanpak van armoede en schulden.

Aanleiding voor het beleidsplan

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) geldt sinds 1 juli 2012 is. Hierin is de zorgplicht van gemeenten op het gebied van de schuldhulpverlening vastgelegd. Het doel van deze wet is het bereiken van een effectieve schulddienstverlening. Dit betekent bijvoorbeeld dat de gemeenteraad een plan moet vaststellen dat de schulddienstverlening aan de inwoners in de gemeente regelt (artikel 2, lid 1).

Het eerste beleidsplan schulddienstverlening 'Over een andere boeg - de gekantelde gedachte van schulddienstverlening' geldt voor de periode 2012-2016. Dit vervolg geldt voor de jaren 2017-2020. We nemen de ervaringen en resultaten van de afgelopen jaren mee en vertalen deze naar het beleid voor de komende jaren. Daarbij geven ook andere ontwikkelingen aanleiding tot het opstellen van dit beleidsplan. Zoals de complexe schuldenproblematiek die mede als gevolg van de economische crisis om oplossingen blijft vragen. Nieuwe landelijke en lokale ontwikkelingen spelen een rol, zoals de decentralisaties in het sociaal domein en de transformatie (waaronder de doorontwikkeling gebiedsgericht werken). Ook de opzet en werkwijze van het gebiedsgericht werken en de ervaringen van de afgelopen jaren worden meegenomen. Hierbij sluiten we aan bij de wettelijke uitgangspunten van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs), het beleid van de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet (NVVK) en de uitgangspunten van de drie decentralisaties (Wmo 2015, Participatiewet en Jeugdwet).

Doel van dit beleidsplan

In dit beleidsplan staan de missie, de doelstelling en de richtinggevende kaders van het schulddienstverleningsbeleid van Súdwest-Fryslân.

<sup>1</sup> Waar in dit beleidsplan 'gemeente' staat vermeld, kan worden gelezen gemeente Littenseradiel (tot 1-1-2018), respectievelijk gemeente Súdwest-Fryslân.

### Betrokken partijen

De gebiedsteams hebben hun bijdrage geleverd aan de totstandkoming van dit plan. Ook hebben we de leden van de initiatiefgroep armoede en vrijwilligersorganisaties rondom geldzaken gevraagd wat er nodig is voor verbetering van schulddienstverlening in onze gemeente. Daarnaast hebben we verschillende landelijke en gemeentelijke onderzoeken en evaluaties geraadpleegd. We hebben de cliëntenraad WWB en het Wmo-platform gevraagd hun advies over dit beleidsplan te geven.

Dit plan beperkt zich tot de gemeentelijk gefinancierde schulddienstverlening. Hieronder verstaan we de dienstverlening die rechtstreeks door de gemeente wordt gefinancierd (van taken in eigen beheer tot inkoop via aanbesteding of subsidiering). Natuurlijk staat de gemeentelijke schulddienstverlening niet op zich, maar bevindt zich in een netwerk van professionele en vrijwilligersorganisaties die elkaar versterken. Ook deze netwerksamenwerking komt aan de orde.

### Leeswijzer

Hiervoor is de aanleiding en de totstandkoming van dit beleidsplan geschetst. In de rest van deel I komt het beleid van schulddienstverlening zoals deze in onze gemeente wordt vormgegeven op hoofdlijnen aan de orde. We gaan in op de ambities voor de komende vier jaren en hoe we dit willen realiseren. Deel II gaat over het beleidskader, zowel landelijk als lokaal beleid dat relevant is, komt aan bod. In deel III gaat in op de aanpak en onderbouwing van het geformuleerde beleid. Hierbij is ook aandacht voor verplichte onderdelen vanuit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, zoals toegankelijkheid, kwaliteitsborging, wachttijd en de doelgroep gezinnen met minderjarige kinderen. In Hoofdstuk 8 staat hoe schulden kunnen worden voorkomen, wat de landelijke ontwikkelingen zijn en welke interventies in de aanpak van schulden werken. Hoofdstuk 9 gaat over de signalering en aanmelding. Ook de samenwerking met andere organisatie komt aan bod. Gevolgd door de daadwerkelijke schulddienstverlening (hoofdstuk 10). In hoofdstuk 11 bespreken we de wacht- & doorlooptijd en het belang van nazorg. In bijlage 1 treft u een begrippenlijst van de meest gebruikte woorden.

## 4. Missie en doelstellingen

Het is belangrijk dat problematische schulden zo veel mogelijk worden voorkomen. En als ze toch ontstaan, moeten ze adequaat worden opgelost. Schulden belemmeren de participatie van inwoners en brengen hoge maatschappelijke kosten met zich mee in de vorm van armoede, sociale uitsluiting, huisuitzetting, onverzekerbaarheid en afsluiting van gas, water en licht. Dit kan vergaande gevolgen hebben voor het gezin, zoals opvoedings- en relatieproblemen en ten koste gaan van werk- en onderwijsprestaties. Het is dan ook belangrijk dat iedereen die er niet in slaagt zijn problematische schulden zelf op te lossen, gehoor vindt bij de gebiedsteams voor passende ondersteuning op maat. Mensen mogen zich niet in de steek gelaten voelen.

Om te komen tot een missie moet eerst helder zijn wat verstaan wordt onder schulddienstverlening. Schulddienstverlening is een samenhangend aanbod van preventie tot en met nazorg met als doel zowel financiële problemen als de oorzaak hiervan op te lossen of te stabiliseren, zodat ze geen belemmering vormen om te participeren in de samenleving.

Het gaat bij de gemeentelijke schulddienstverlening om het ondersteunen van een inwoner bij het vinden van een oplossing voor financiële problemen, maar ook bij het vinden van een oplossing voor de eventuele oorzaken hiervan of voor omstandigheden die verhinderen dat de financiële problemen kunnen worden opgelost. Daarbij past maatwerk. De eigen verantwoordelijkheid en gedragsverandering van de inwoner staan hierbij voorop. Daarnaast houdt schulddienstverlening in dat zoveel mogelijk voorkomen wordt dat problematische schulden (weer) ontstaan (preventie en nazorg) met als doel: zelfredzame inwoners die meedoen in de samenleving.

Op basis van de beleidskaders en ontwikkelingen in het sociaal domein hanteren we onderstaande missie en visie van schulddienstverlening in onze gemeente:

**Missie:** Samen - Werken aan schulden!

**Visie:** de gemeente biedt iedereen met (potentiële) financiële problemen advies en ondersteuning. Schulddienstverlening (via de gebiedsteams) is gericht op het vergroten van de zelfredzaamheid en het bevorderen van participatie van inwoners.



Elke inwoner die financiële problemen heeft of dreigt te krijgen, kan terecht bij het gebiedsteam. Door het aanbieden van informatie en advies wordt preventief bevorderd dat minder mensen problematische schulden krijgen. Inwoners die reeds in financiële problemen zijn geraakt krijgen ondersteuning waar nodig (maatwerk). Zij worden begeleid naar een leven waar financiële problemen geen belemmering meer vormen en waarbij zij het liefst vrij van schulden kunnen meedoen in de maatschappij. Als dit (nog) niet lukt zetten we een zogeheten stabilisatietraject in. Achterliggende problematiek die leidt tot het ontstaan van de financiële problemen, wordt aangepakt in samenwerking met netwerkpartners. De eigen verantwoordelijkheid en motivatie van de inwoner zijn hierbij belangrijke uitgangspunten.

Het oplossen van problematische schulden betekent voor de inwoner hard werken. Niet alleen het op orde krijgen (en houden) van de administratie, maar zeker ook het werken aan gedragsverandering. Dit hoeft de inwoner niet alleen te doen. We gaan samen aan de slag.

### Wat zijn onze doelstellingen?

Voorgaande leidt tot de formulering van de volgende doelstellingen:

- a. Zowel het oplossen van de financieel-technische kant van de schulden als het realiseren van gedragsverandering om nieuwe schulden te voorkomen (preventie), staan centraal bij schulddienstverlening;
- b. Degene die in een problematische schuldsituatie zit, is zelf daarvoor verantwoordelijk. Hij of zij moet zich daarvan bewust zijn of ervan bewust worden gemaakt. De inwoner moet zelf werken aan het oplossen van de schulden en heeft zelf de regie.

- c. Schulddienstverlening moet klantgericht, helder en eindig zijn. De inwoner maakt samen met de ondersteuning afspraken, vastgelegd in een ondersteuningsplan. Dit bestaat uit het stellen van een doel inclusief de daarbij behorende afspraken over gedrag, de financieel-technische verplichtingen waaraan de inwoner voldoet, de aard en omvang van de begeleiding en inzicht in de doorlooptijd.
- d. Eén aanpak in samenwerking (volgens het principe 1 huishouden 1 plan) is uitgangspunt waar het gaat om een inwoner die met meervoudige problematiek en verschillende instellingen te maken heeft. Dit houdt in: het ondersteuningsplan is van de mensen zelf. Zo hebben ze zowel verantwoordelijkheid als de regie.

Het college bepaalt of een inwoner in aanmerking komt voor de schulddienstverlening. Over de specifieke voorwaarden voor toelating tot de schulddienstverlening zijn beleidsregels opgesteld. In de beleidsregels staat aan welke voorwaarden inwoners moeten voldoen om in aanmerking te komen voor schulddienstverlening. Op grond van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening mogen gemeenten schulddienstverlening weigeren aan personen die fraude hebben gepleegd of al eerder gebruik hebben gemaakt van schulddienstverlening. In dit laatste geval is een afweging van de individuele situatie (maatwerk) doorslaggevend. De beleidsregels geven hiervoor richtlijnen. Om in aanmerking te komen voor schulddienstverlening, moet de aanvrager in ieder geval inwoner zijn van onze gemeente en rechtmatig in Nederland verblijven. Wordt de aanvrager afgewezen voor de schulddienstverlening, dan kan hij daartegen bezwaar maken en eventueel in beroep gaan (Algemene wet bestuursrecht). De ervaring leert dat dit in de afgelopen jaren zich niet heeft voorgedaan.

## 5. Beoogde resultaten

Het uitvoeren van dit beleidsplan schulddienstverlening moet ervoor zorgen dat we over vier jaar de volgende resultaten hebben behaald:

- a. Inwoners met problematische schulden veranderen het gedrag met ondersteuning van gebiedsteams;
- b. Gebiedsteams zijn het aanspreekpunt (als spin in het web) met de samenwerkingsorganisaties;
- c. Schulddienstverlening is komt voor beschermingsbewind, tenzij schulddienstverlening niet adequaat en passend is;
- d. Bijstandsgerechtigden met problematische schulden moeten weer ‘met een schone lei kunnen beginnen’: een traject schulddienstverlening draagt hieraan bij.

Hoe gaan we dit realiseren?

*Ad a. Inwoners met problematische schulden veranderen het gedrag met ondersteuning van gebiedsteams.*

Een inwoner met een (dreigend) financieel probleem meldt zich. Na een aanmelding volgt een probleemanalyse (integrale intake). Op basis van de probleemanalyse wordt een plan van aanpak gemaakt. In dit plan is het samen met de inwoner (en zijn netwerk) oplossen van het probleem het uitgangspunt. Dit kan zijn met alleen een adviesgesprek, alleen schuldbemiddeling of het stabilisatietraject. Financiële rust en stabiliteit in het huishouden is het eerste doel. Vanuit de gerealiseerde stabiliteit kan gewerkt worden aan gedragsverandering. Dit zal niet in alle gevallen oplossing bieden, afhankelijk van persoonlijkheidskenmerken, geestelijke problemen of stoornis. Inzetten op gedragsverandering is een langdurig proces, maar door een goede gesprekstechniek kunnen veranderingen in gang worden gezet<sup>2</sup>. Stabiliteit zorgt voor een verhoogde kans op het slagen van het minnelijke traject. Uit ervaringen is gebleken dat de combinatie van alle verschillende onderdelen van de methodiek de slagingskans van een schulddienstverleningstraject vergroot<sup>3</sup>.

*Ad b. Gebiedsteams zijn het aanspreekpunt (als spin in het web) met de samenwerkingsorganisaties.*

Om schulddienstverlening te laten slagen is het van belang samen te werken en verbinding te zoeken. Professionals en vrijwilligers kunnen elkaar aanvullen. Zo geeft het gebiedsteam op verzoek voorlichting aan netwerkpartners. In de afgelopen jaren is geïnvesteerd in de contacten met netwerkpartners. Dit heeft er toe bijgedragen dat men elkaar weet te vinden, zodat ondersteuning zo nodig op elkaar kunnen worden afgestemd. Deze contacten zijn ook van belang met het oog op preventie en signalering van schuldensituaties. Net als in de voorafgaande periode zal het gebiedsteam blijven investeren in de netwerkontwikkeling.

*Ad c. Schulddienstverlening is voorliggend aan beschermingsbewind, tenzij schulddienstverlening niet adequaat en passend is.*

Gelet op de explosieve groei van het aantal inwoners onder bewind zetten we sterk in om dit een halt toe te roepen. Beschermingsbewind wordt op verzoek van een inwoner door de rechter toegekend. Als gebiedsteams gaan we deze inwoners en hulpverleners informeren over alternatieven voor beschermingsbewind. Pas wanneer blijkt dat een inwoner niet in staat is om op lange termijn voldoende financieel redzaam te worden, is beschermingsbewind de aangewezen oplossing. Beschermingsbewind moet alleen worden ingezet als er geen passende voorliggende voorziening voor de inwoner is. Inwoners kunnen in plaats van beschermingsbewind worden geholpen met bijvoorbeeld budgetbeheer, budgetcoaching en/of een andere vorm van tijdelijke ondersteuning.

Inwoners die een uitkering van de gemeente ontvangen en onder bewind staan worden benaderd voor het opstellen van ondersteuningsplan. Op basis van maatwerk worden mogelijkheden in kaart gebracht, waaronder re-integratie en het bevorderen van financiële zelfredzaamheid.

<sup>2</sup> Jungmann, N & Wesdorp, P (2016) Werkwijzer 2: Gespreksvoering. Hoe activeer je mensen om met hun schulden aan de slag te gaan? Utrecht: Hogeschool Utrecht

<sup>3</sup> De eindjes aan elkaar knopen. Cruciale vragen bij financiële problematiek in de wijk. Auteurs: Nadja Jungmann, Peter Wesdorp, Gejo Duinkerken.



*Ad d. Bijstandsgerechtigden met problematische schulden moeten weer ‘met een schone lei kunnen beginnen’; een traject schulddienstverlening draagt hieraan bij.*

Een aparte doelgroep in de Wgs vormen de gezinnen met inwonende minderjarige kinderen. Wij gaan bijstandsgezinnen met problematische schulden benaderen om deel te nemen aan schulddienstverlening. Wanneer kinderen in een gezin leven waar (financiële) problemen zijn, dan is de kans groot dat ze als volwassene dezelfde problemen krijgen. De hersenstructuur van kinderen die opgroeien in armoede en schulden zijn anders dan die van kinderen die in welvaart opgroeien. Deze hersenfuncties kunnen op latere leeftijd alsnog ontwikkeld worden, zij het wel langzamer dan op jonge leeftijd. Op deze manier gaan we generatie-overdracht van armoede en schulden een halt toeroepen.

Bijstandsgerechtigden met een betalingsachterstand van de zorgpremie kunnen deelnemen aan Regeling uitstroom bijstandsgerechtigden. Deze regeling voorziet in de mogelijkheid voor bijstandsgerechtigden om in aanmerking te komen voor uitstroom uit het bestuursrechtelijke premieregime. De premie van de collectieve zorgverzekering wordt maandelijks via de bijstandsuitkering doorbetaald. Daarnaast wordt (een deel van) de schuld in maximaal 36 maanden afbetaald. Het restant van de openstaande schuld wordt na succesvol beëindigen van het traject door de zorgverzekeraar kwijtgescholden. Na afloop van de regeling wordt de nog openstaande bestuursrechtelijke premie (waarvan de inning gedurende de looptijd van de regeling is opgeschort) kwijtgescholden. Bijstandsgerechtigden met meerdere schulden krijgen het minnelijke traject schulddienstverlening aangeboden.

#### Doelgroep

Een aparte doelgroep in de Wgs vormen de **gezinnen met inwonende minderjarige kinderen**. Als gezinnen met inwonende minderjarige kinderen een beroep doen op schulddienstverlening is er sprake van extra kwetsbaarheid. Er komt steeds meer wetenschappelijk bewijs dat kinderen die opgroeien in armoede en schulden een andere hersenstructuur ontwikkelen dan kinderen die in welvaart opgroeien<sup>4</sup>. Voorkomen moet worden dat een gezin op straat komt te staan. In de beleidsregels schulddienstverlening is hierin voorzien. Als gemeente kiezen wij voor een brede toegankelijkheid van de schulddienstverlening aan natuurlijke personen.

Een **zelfstandige ondernemer** valt in principe niet onder de Wgs. De regering is van mening dat gemeentelijke minnelijke schuldhulpverlening niet toegankelijk kan zijn voor zelfstandigen met een nog functionerende onderneming. Voor zelfstandigen staat een andere weg open (banken, Kamer van Koophandel, Bijstandsbesluit zelfstandigen (Bbz 2004), Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf (IMK) en andere gespecialiseerde adviesbureaus. Niet bij voorbaat uitgesloten wordt de zelfstandige met enkel privéschulden. Ook een zelfstandige die zijn onderneming heeft beëindigd, komt in aanmerking voor gemeentelijke minnelijke schulddienstverlening.

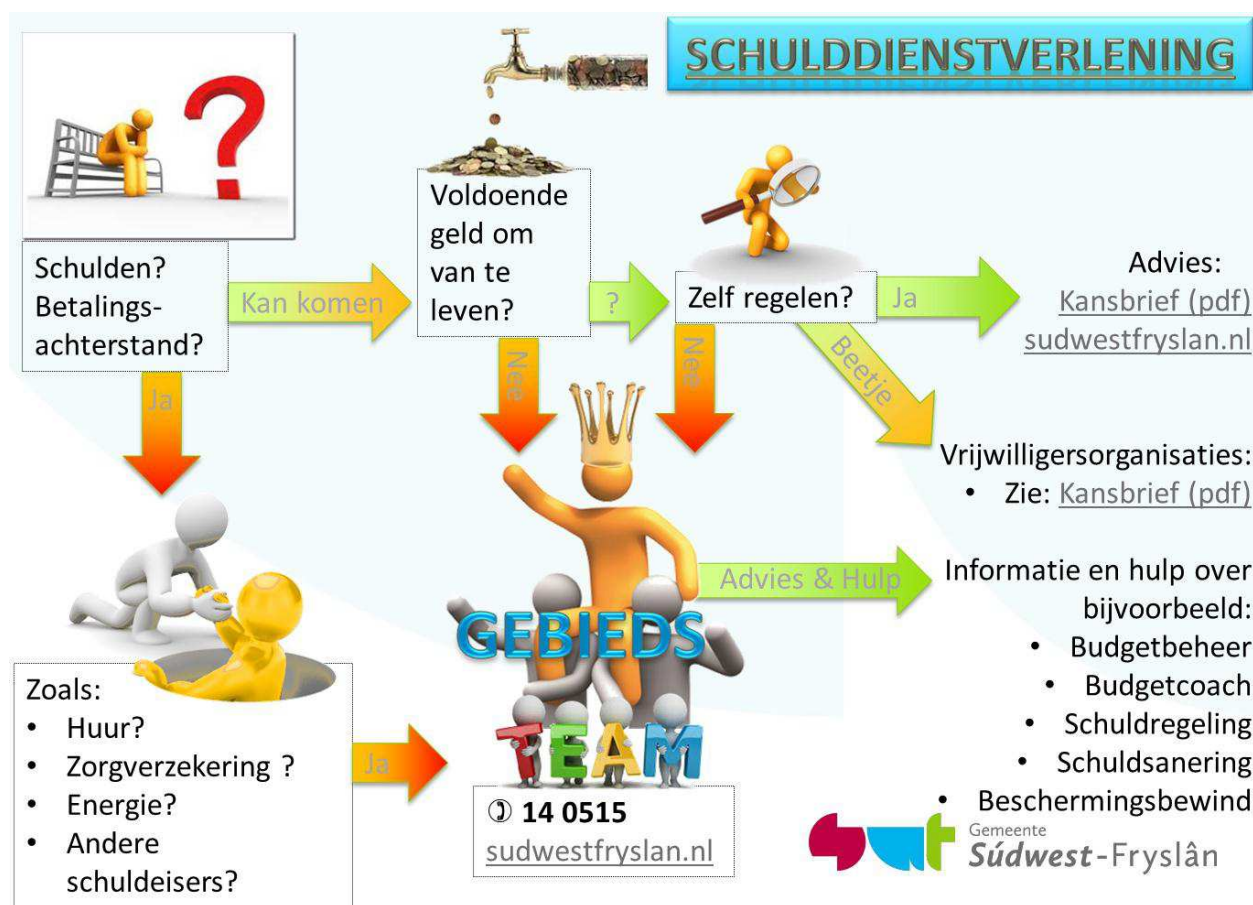
In onze gemeente is geregeld dat zelfstandigen een gesprek bij de BBZ-consulenten kunnen aanvragen, waarin de situatie wordt bekeken en een advies wordt gegeven over de mogelijke stappen die de zelfstandige kan zetten. Hierbij wordt eventueel doorverwezen naar bovengenoemde instanties. Met een aanbieder is een overeenkomst afgesloten voor schulddienstverlening aan (ex-)ondernemers. Daarnaast is het van belang aandacht te hebben voor groepen die vaak niet als zodanig herkend worden, zoals **laaggeletterden** en **licht verstandelijk beperkten**. Ook **statushouders** hebben vaak een achterstand in kennis op het gebied van financiën en regelgeving. Vluchtelingenwerk biedt statushouders ook op dit terrein begeleiding.

#### Hoe gaan we dit aanpakken?

Als je niet meteen met schulden aan de slag gaat, verergert de situatie snel. Het vroegtijdig onderkennen van risicovolle schulden is een noodzakelijke voorwaarde voor een effectieve en integrale aanpak. De gebiedsteams willen mensen met schulden zo goed en effectief mogelijk helpen. Dit doen wij door een brede dienstverlening aan te bieden van instrumenten en producten in de schulddienstverlening en het brede sociale domein. Denk daar bij aan: inkomensvoorzieningen, budgetbeheer, budgetcoaching, stabilisatie, minnelijke schuldhulpverlening en flankerende hulp. Wij integreren schulddienstverlening in het brede sociale domein, in de gebiedsteams en hun integrale intakes (keukentafelgesprekken). Hier zetten we stevig op in, al is het een uitdagende zoektocht naar de rol- en taakverdeling en de benodigde expertise en kan onze aanpak altijd beter en effectiever. En we hebben in het hele traject van preventie tot nazorg in de schulddienstverlening veel samenwerkingspartners. Het is de ambitie van de gebiedsteams om het eerste aanspreekpunt te zijn voor een inwoner met hulpvragen (over geldzaken) en de samenwerkingsorganisaties.

<sup>4</sup> Jungmann, N & Wesdorp, P (2016) Werkwijzer 1: Impact. Hoe beïnvloeden schulden het gedrag van mensen? Utrecht: Hogeschool Utrecht

Het proces schulddienstverlening schematisch weergegeven:



## DEEL 2 - Beleidskader

In dit hoofdstuk staat het beleidskader beschreven. Het gaat hierbij om het wettelijk kader, het landelijk beleid en de gemeentelijk beleidskaders.

### 6. Wettelijk kader

De **Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs)** is het belangrijkste kader voor de schulddienstverlening in de gemeente. Deze wet is sinds 1 juli 2012 van kracht. Voor het eerst kregen gemeenten hiermee een wettelijke taak schuldhulpverlening. Ook voor invoering van deze wet had de gemeente al schulddienstverlening voor haar inwoners. Hiervoor gold geen ander wettelijk kader dan de algemene zorgplicht van gemeenten voor hun inwoners op basis van de Gemeentewet.

De Wgs legt een bodem onder de schulddienstverlening. De gemeente heeft de verantwoordelijkheid om schulddienstverlening te bieden aan haar inwoners. De Wgs schrijft voor dat de gemeenteraad daarvoor een beleidsplan schulddienstverlening vaststelt. Hierin staan de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren beleid betreffende integrale schuldhulpverlening en het voorkomen van schulproblemen.

Verder omvat de Wgs enkele bepalingen over de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de schulddienstverlening. Een belangrijke bepaling is bijvoorbeeld de maximale wachttijd van vier weken na de aanmelding. De lange wachtlijsten (landelijk) moesten hiermee fors verminderen. In 2016 is de Wgs geëvalueerd. Uit deze evaluatie<sup>5</sup> komt onder meer naar voren dat schulddienstverlening breed toegankelijk moet zijn en is afgestemd op de individuele omstandigheden (maatwerk). Bovendien is er behoefte aan het bevorderen van professionaliteit van schulddienstverlening, het ontwikkelen van innovatieve aanpakken en beter inzicht in de gegevens meten is weten, door aansluiting te zoeken bij de Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein.

Hiernaast is er de **Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp)**. Hiermee wordt de wettelijke schuldhulpverlening geregeld, via de rechter. Vanuit het Rijk is aan gemeenten de wettelijke verplichting opgelegd om een zogenaamde Wsnp-verklaring af te geven. Hierin geeft de gemeente aan waarom het minnelijke traject mislukt is. Op basis van deze verklaring kan de inwoner een verzoek bij de rechter indienen voor het wettelijk schuldsaneringstraject.

Buiten deze wettelijke bepalingen hebben gemeenten de vrijheid om zelf regels op het terrein van schulddienstverlening vast te stellen en mogen zij zelf bepalen hoe zij schulddienstverlening vormgeven.

Er bestaan evenwel, naast de Wgs en de al genoemde Wsnp, andere wettelijke bepalingen, landelijke convenanten en lokaal beleid waarmee rekening moet worden gehouden.

Het wettelijk kader bestaat uit:

- Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs);
- Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp);
- Participatiewet (Pw);  
Grofweg 40% van de inwoners met een bijstandsuitkering<sup>6</sup> heeft schulden. Uit onderzoek in 2015 kwam naar voren dat de gemiddelde schuld ongeveer € 26.000 bedraagt. Belangrijk uitgangspunt van de Pw is de eigen verantwoordelijkheid om in eigen onderhoud te voorzien. Schulden kunnen een belemmering zijn voor re-integratie. Schulddienstverlening is voor deze groep van belang en kan onderdeel uitmaken van het re-integratietraject. Daarnaast is er bijzondere bijstand die een rol kan spelen in de ondersteuning van deze groep. Sinds de decentralisatie vallen vanaf vorig jaar meer mensen met een arbeidsbeperking (voorheen deels Wajong, Wsw) onder de verantwoordelijkheid van de gemeente.
- Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015);

<sup>5</sup> Kabinetsreactie Evaluatie Wet gemeentelijk schuldhulpverlening d.d. 27 juni 2016

<sup>6</sup> Project klantdiagnose 2015 SWF: 474 klanten hebben schulden (van de in 1136 gesproken klanten)

Goede schulddienstverlening, met aandacht voor preventie en nazorg is een belangrijk instrument om kwetsbare burgers te helpen om blijvend te kunnen participeren in de samenleving. Met de decentralisatie van AWBZ taken, waaronder begeleiding, naar de gemeente is de doelgroep van de Wmo 2015 verder uitgebreid.

- Jeugdwet

De ondersteuning voor de doelgroep tot 18 jaar is gedecentraliseerd naar de gemeente. In onze gemeente is met name de inkoop in provinciaal verband opgepakt. Lokaal zijn de gebiedsteams het eerste aanspreekpunt voor vragen of problemen over opvoeden en opgroeien. Voor de gezinnen die jeugdhulp ontvangen is het van belang dat de schulddienstverlening en de jeugdzorg elkaar weten te vinden.

De laatste drie wetten zijn op 1 januari 2015 in werking getreden. Ze betekenen een decentralisatie van rijks/provincietaken naar de gemeente (de zogenoemde 3D's). Doel van de 3 D's (werk, zorg en jeugd) is onder meer een meer integrale en vraaggerichte benadering van de inwoners. Hierdoor komen problemen op alle leefgebieden naar voren. Geldproblemen spelen hierbij vaak een rol. Het is daarom van belang te zorgen voor een goede aansluiting van de schulddienstverlening op de integrale dienstverlening van gebiedsteams.

Ook zijn er overige landelijke regelgeving vanuit het Rijk, zoals de regeling tegen afsluiten van energie. Door de NVVK zijn er gedragscodes voor uitvoerders van schuldhulpverlening en convenanten met grote landelijke schuldeisers opgesteld.

## 7. Gemeentelijke kaders

Gemeentelijke kaders zijn het coalitieakkoord 'Samen Krachtig', het beleidsplan 'Veerkracht in het Sociaal Domein' en de armoedeaanpak 'Samen krachtig tegen Armoede'.

### **Coalitieakkoord Samen Krachtig**

In het Coalitieakkoord Samen Krachtig (2014-2018) spreekt het college de volgende ambitie uit: "Veranderingen lijken bijna de enige constante te zijn in de wereld waarin we leven. Veranderingen die ook van invloed zijn op de inwoners van Súdwest-Fryslân. Inwoners die meer dan voorheen participeren in de samenleving waarin ze wonen, werken en zorgen. Inwoners die zelf invulling en kleur willen geven aan belangrijke thema's in hun omgeving".

Met dit Coalitieakkoord 2014-2018 zet het college in op een Sociaal Vitaal domein, waarbij belangrijk uitgangspunt is dat de mens centraal staat: de menselijke maat is de norm en we zijn en blijven sociaal. Dit betekent voor schulddienstverlening een activerend beleid uitgaande van het motto: "Als je het zelf kan, moet je aan de slag. Als je het niet kan, word je geholpen.". De schulddienstverlening zoals die in onze gemeente wordt uitgevoerd wordt gekenmerkt door preventie, hulp waar nodig en nazorg.

### **Veerkracht in het Sociaal Domein**

In het beleidsplan Veerkracht in het Sociaal Domein staan de veranderingen in werk, zorg, jeugd en passend onderwijs beschreven. De bedoeling is dat inwoners zo veel mogelijk, vanuit hun eigen kracht en mogelijkheden, meedoen in de samenleving. De schulddienstverlening maakt onderdeel uit van het sociaal domein. Schulden hebben invloed op de leefwereld van de inwoners en raken daarmee alle domeinen. De missie en doelstelling sluiten aan op de uitgangspunten van de transformatie, gericht op een toekomstbestendig sociaal domein.

In de Participatiewet gaat werk boven uitkering en is eigen verantwoordelijkheid belangrijk. Als het de inwoner zelf niet lukt om in eigen inkomen te voorzien, heeft de gemeente de verantwoordelijkheid om deze inwoner naar werk te begeleiden en indien nodig daarnaast een uitkering te verstrekken. Ook de Participatiewet gaat uit van de eigen kracht van mensen en het bieden van ondersteuning waar het nodig is. In onze gemeente is de doelstelling van het participatiebeleid: alle mensen kunnen volwaardig meedoen aan de maatschappij. Zij hebben een baan, kunnen voorzien in hun eigen levensonderhoud en/of zijn op andere manieren maatschappelijk actief. Vanaf 2015 is doelgroep uitgebreid en is de gemeente ook verantwoordelijk voor ondersteuning naar de arbeidsmarkt van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt die voorheen onder de Wsw of Wajong vielen. De nieuwe Wmo 2015 geeft aan dat er van inwoners wordt verwacht dat zij op allerlei manieren meedoen aan de maatschappij.

De gemeente is verantwoordelijk voor een belangrijk deel van de ondersteuning aan burgers die zelf onvoldoende zelfredzaam zijn of onvoldoende in staat zijn tot participatie. De doelstellingen van het beleidsplan Veerkracht in het Sociaal Domein sluiten aan op de doelstelling van de schulddienstverlening.

### **Armoede-aanpak: Samen krachtig tegen armoede**

Ook sluit dit beleidsplan aan bij de uitgangspunten van de armoede-aanpak 2016-2017: Samen krachtig tegen Armoede. Leven in armoede legt grote psychische druk op mensen. Dit zorgt ervoor dat er in een huishouden met financiële zorgen vaak ook andere problemen zijn. Inwoners dreigen hierdoor uitgesloten te raken. Het op orde hebben van de financiële huishouding, gezondheid en veiligheid is een voorwaarde om mee te doen in onze samenleving.

Voor schulddienstverlening is de preventieve en integrale aanpak eveneens van groot belang. Immers een meer zelfredzame inwoner zal minder snel een beroep doen op de specialistische ondersteuning. Inwoners kunnen bij de gebiedsteams terecht voor vragen en ondersteuning op het terrein van werk, inkomen, zorg, opvoeden.

Met het bovenstaande is het beleidskader voor de gemeentelijke schulddienstverlening aangegeven.

In onderstaande figuur wordt uitgebeeld wat we gaan doen rondom schulden in het kader van onze missie: Samen - Werken aan schulden!

Het oplossen van problematische schulden betekent voor de inwoner hard werken. Niet alleen voor wat betreft het op orde krijgen (en houden) van de administratie, maar zeker ook het werken aan gedragsverandering. Dit hoeft de inwoner niet alleen te doen. We gaan samen aan de slag, en wel op vier terreinen:

- Voorkomen;
- Signaleren en melden;
- Integrale schulddienstverlening;
- Nazorg.



FRIES SOCIAAL  
PLANBUREAU

## Deel 3 - Aanpak

In deel 3 staat de aanpak en een onderbouwing voor de beleidskeuzes uit deel 1 die we maken.

### 8. Schulden voorkomen

*In ongeveer 80% van de zorgvragen waar gebiedsteams mee geconfronteerd worden, speelt schuldenproblematiek een rol<sup>7</sup>*



Onze missie ‘samen - werken aan schulden’ sluit aan bij landelijke en lokale ontwikkelingen. In dit hoofdstuk gaan we in op hoe schulden voorkomen kunnen worden en de achtergrond van schulden. Ook komen aan bod welke interventies effectief zijn in het voorkomen van schulden.

Waarom komen mensen in de financiële problemen?

- Terugval in inkomen;
- Gebrekkig financieel beheer;
- Te hoge levensstandaard.

Schulden ontstaan zelden door slechts een van deze oorzaken. Het is bijna altijd een combinatie van factoren. Het begint bijvoorbeeld met een onverwachte terugval in het inkomen, als gevolg van life events, waaraan weinig valt te doen (zoals ziekte, ontslag, huis ‘financieel’ onder water). Vervolgens kan dit leiden tot problematische schulden als men niet in staat is tot het financiële beheer van dit krappe budget. Of men is niet in staat om met minder geld rond te komen.

Anderzijds is voor nogal wat inwoners financiële zelfredzaamheid niet eenvoudig. Zij moeten hun weg zien te vinden in diverse inkomens- en ondersteuningsregelingen. Als er serieuze schulden ontstaan, neemt de complexiteit bovendien exponentieel toe. Er kan een ware run op de inwoner met problematische schulden ontstaan, waarbij elke schuldeiser voor zich probeert zoveel mogelijk geld terug te halen, daarbij soms ontoelaatbare druk uitoefent, en niet zelden de incasso-activiteiten van de ander doorkruist. Dat vergt veel van deze inwoners. Niet alleen moeten ze in staat zijn alle relevante informatie te begrijpen en overzicht te houden, ook wordt een groot beroep gedaan op hun alertheid, zelfcontrole en stressbestendigheid. Lang niet iedereen is daartoe altijd voldoende in staat, omdat schaarste het denkvermogen vermindert<sup>8</sup>. Dat is één van de redenen waarom geregeld mensen onder de beslagvrije voet geraken.

Volgens landelijke cijfers van het Transitiecommissie Sociaal Domein speelt in 80% van de zorgvragen schuldenproblematiek een rol. De impact van schulden op een inwoner - en het gezin - is groot. Het heeft een breed effect: op participatie, op verzuim, op zorg, op onderwijs, et cetera. Maatregelen om de schuldenproblematiek terug te dringen blijven onverminderd speerpunt van het beleid van het kabinet<sup>9</sup>. De regering blijft de mogelijkheden verkennen om verbeteringen aan te brengen in het landelijk beleid, die het voorkomen van schulden bevorderen. Dit betreft onder meer maatregelen:

- Toegankelijkheid. Schulddienstverlening moet breed toegankelijk zijn, waarbij de dienstverlening is afgestemd op de individuele situatie (maatwerk). Zo kunnen inwoners met een verslavingsverleden soms niet in aanmerking komen voor schuldhulp, evenmin als burgers met een uitkering die eerder een maatregel of boete hebben ontvangen<sup>10</sup>. Maatwerk is hier noodzakelijk;
- Aanpassen wetgeving om knelpunten op te lossen. De aanpak van andere knelpunten in de regelgeving is al in gang gezet. Sinds januari zijn alle gerechtsdeurwaarders aangesloten op het

<sup>7</sup> Vierde rapportage Transitiecommissie Sociaal Domein d.d. 6 maart 2016

<sup>8</sup> Boek: Schaarste: Hoe gebrek aan tijd en geld ons gedrag bepalen. Sendhil Mullainathan, Eldar Shafir

<sup>9</sup> Kabinetsreactie evaluatie Wet Gemeentelijke schuldhulpverlening, d.d. 27 juni 2016

<sup>10</sup> De Centrale Raad van Beroep beslist in zijn uitspraak van 11 januari 2016 dat de hoogte van een bijstandsboete zo moet worden vastgesteld, dat een betrokkene deze binnen een redelijke termijn kan betalen. Zo wordt voorkomen dat het opleggen van een boete tot gevolg heeft dat een betrokkene zeer langdurig op het absolute minimum moet leven.

beslagregister, de overheid volgt. De vereenvoudiging van de beslagvrije voet en het breed moratorium worden vanaf 2017 van kracht. Wanbetalers van de zorgverzekering krijgen vanaf juli 2016 een lagere bestuursrechtelijke premie;

- Meten is weten. Om goed beleid te kunnen maken hebben gemeenten meer cijfers nodig. Daarom gaan kabinet, VNG, Divosa en NVVK aan de slag om betere sturings- en monitoringsinformatie te organiseren. Met de benchmark armoede en schulden kunnen gemeenten met elkaar worden vergeleken;
- Professionalisering en innovatie. De VNG, de NVVK, Divosa en Sociaal Werk Nederland ontwikkelen met SZW, de cliëntenraad en Nibud als partners een ondersteuningsprogramma om de schuldhulpverlening te professionaliseren. Dat gaat van schuldhulpverleners in de uitvoering, beleidsmedewerkers bij gemeenten tot wethouders en cliëntenraden. Ook krijgen gemeenten en maatschappelijke organisaties, waarbij veel vrijwilligers aan de slag zijn, ondersteuning bij het terugdringen van problematische schulden.

Wat werkt in de aanpak bij schulden?

Naast voornoemde landelijke interventies om schulden te voorkomen, gaan we in onze gemeente de volgende interventies inzetten. Deze interventies zijn volgens wetenschappelijk onderzoek bewezen dat zij bijdragen aan wat werkt in de aanpak bij schulden<sup>11</sup>?

Bij de niet of beperkte zelfredzame inwoner:

- Werken aan zelfvertrouwen en zelfstandigheid;
- Confronteren met financieel gedrag leidt tot bewustwording en verandering;
- Benutten van groepsdynamiek (lotgenotencontact, taboes doorbreken);
- Bevorderen financiële zelfredzaamheid, zoals reken- en taalvaardigheid verbeteren (laaggeletterden);
- Werken vanuit vertrouwen inwoner en begeleider (aansluiting op leeftijd, cultuur);
- Zorgen voor samenhang tussen individuele en groepsinterventies;
- Betrekken hulpverlener voor lange termijn vergroot kans op duurzame verandering.

Aandacht voor schuldpreventie:

- Inzetten tijdelijke ondersteuning door vrijwilliger/buddy bij ordenen administratie;
- Activeren hulp (vrienden, familie, maar ook organisaties en schuldeisers);
- Aanpakken van het niet nakomen van een regeling;
- Vereenvoudigen handelingen door een to-do-lijstje (bijvoorbeeld e-mailrekeningen met directe optie 'nu betalen');
- Voeren van adviesgesprekken met mensen met financiële vragen en eenvoudige problemen;
- Voorkomen van schulden door budgetvaardigheden te vergroten (bijv. door budgetcoaching).

Bovengenoemde interventies worden uitgevoerd door de gebiedsteams. Zij sluiten aan bij de werkwijze en doorontwikkeling van deze teams.

Voor zelfredzame inwoners is schuldpreventie eveneens van belang, want het risico op problematische schulden is reëel: 'Het kan immers iedereen overkomen'. In bijlage 2 is opgenomen: 'hoe kom je van je schulden af?'

In het kader van preventie gaan we gebruik maken van 'Startpunt Geldzaken', ontwikkeld door het Nibud. Startpunt Geldzaken richt zich op het bevorderen van financiële zelfredzaamheid. Via Startpunt Geldzaken kunnen online/via internet geldplannen beschikbaar gesteld, zodat men zelf, op ieder gewenst moment en stap voor stap, orde op zaken kan stellen. De Geldplannen blijven anoniem, zodat de privacy is gewaarborgd. Daar waar nodig wordt verwezen naar relevante hulpverlenende instanties.

In dit hoofdstuk is aangegeven hoe schulden ontstaan en welke interventies nodig zijn in de aanpak bij schulden. Preventie maakt onderdeel uit van de werkwijze van de gebiedsteams, maar het netwerk speelt bij preventie ook een belangrijke rol. Hierna gaan we in op signaleren, aanmelding en netwerksamenwerking.

<sup>11</sup> Movisie 'Wat werkt bij schuldhulpverlening', maart 2016



## 9. Vroegsignalering en aanmelding

*Bijna één op de vijf Nederlandse huishoudens heeft, of krijgt te maken met problematische schulden<sup>12</sup>*

Het herkennen van signalen dat er in een huishouden problematische schulden zijn, is niet eenvoudig. Schulden worden zo lang mogelijk verzwegen, verscholen en weggewuifd. Post blijft ongeopend liggen, totdat een deurwaarder aan de deur verschijnt. Met familie, vrienden en/of burens worden niet snel gesproken over geldproblemen.



Signaleren is dan ook niet eenvoudig. Het bespreekbaar maken dat er mogelijkheden zijn om uit de schulden te komen, is cruciaal. Bijvoorbeeld: Maak werk van het wegwerken van betalingsachterstanden, is een belangrijke eerste stap. Verschillende vrijwilligersorganisaties in onze gemeente bieden hierin ondersteuning. Zoals de Papierwinkel, budgetmaatjes, Humanitas Thuisadministratie en Steunpunt Uitkeringsgerechtigden & Gehandicapten Sneek. Alle genoemde organisaties ontvangen een gemeentelijke subsidie.

Als we de schulddienstverlening in breder perspectief bekijken, zien we in onze gemeente een samenwerking met vele netwerkpartners (zoals vrijwilligersorganisaties, professionals, zorgverzekeraars, et cetera). In de doorontwikkeling van gebiedsgericht werken is netwerksamenwerking een belangrijk item. Gebiedsteams zijn het aanspreekpunt, als spin in het web, in de samenwerking met het voorliggend veld en de professionals.

**Netwerk: inwoner met ondersteuning van een gebiedsteam**



<sup>12</sup> Beleidsanalyse Schuldhulpverlening Fryslân, Fries Sociaal Planbureau (juni 2016)

Inwoners met schulden kunnen op twee manieren in beeld komen bij de gemeente. Bij vermoedens van problematische schulden kunnen zij worden ‘gesignaleerd en doorverwezen’ door bijvoorbeeld hulpverleners (huisarts), leerkracht of andere persoon in de nabije omgeving. Of iemand met schulden vraagt zelf om hulp en meldt zich bij de gemeente.

Inwoners kunnen bij de gebiedsteams van de gemeente terecht voor hulp bij hun schulden. Binnen deze teams kunnen de medewerkers de signalen van huishoudens met risico’s op schulden herkennen en voorzien van informatie en advies. Daarnaast zijn in de gebiedsteam specialisten schulddienstverleners aanwezig. Zij ondersteunen met name huishoudens in een problematische schuldsituatie.

Sinds 2015 is de inkoop van de specialistische schuldhulpverlening aanbesteed aan Kredietbank Nederland en Zuidweg & Partners. Met name woningcorporaties en zorgverzekeraars zijn de organisaties, die in een vroeg stadium betalingsachterstanden opmerken. De ervaring leert dat het niet betalen van de zorgverzekering vaak de eerste aanwijzing is dat er (financiële) problemen zijn. Het betalen van de huur wordt zo lang mogelijk voldaan. Cijfers van het niet betalen van de zorgpremie laten het volgende beeld zien.

**Wanbetalers zorgpremie aangemeld bij het Zorginstituut Nederland (bron: BS&F)**

	2012	2013	2014
<b>Kerncijfers gemeente Súdwest-Fryslân</b>			
Inwoners	82.634	82.639	84.180
Bijstandsgerechtigden	1.530	1.740	2.030
Wanbetalers	1.020	970	1.030
<b>Kerncijfers gemeente Littenseradiel</b>			
Inwoners	10.925	10.948	10.926
Bijstandsgerechtigden	80	100	110
Wanbetalers	80	70	80

Om het aantal wanbetalers zorgpremie een halt toe te roepen, wordt inzet van de gebiedsteams gevraagd. In de beoogde resultaten wordt daarom ook hierop ingezet.

In het volgende hoofdstuk gaan we uitgebreider in op de schulddienstverlening.

## 10. Schulddienstverlening

Als een inwoner zijn schulden niet meer de baas is, dan kan men terecht bij het gebiedsteam. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de daadwerkelijke schulddienstverlening.

Alle medewerkers van de gebiedsteams inventariseren de hulpvragen van de inwoners. Als het eenvoudige financiële problemen zijn, wordt dit opgelost met behulp van het netwerk en vrijwilligersorganisaties. Met complexere vragen worden de gebiedsmedewerkers ingezet met het specialisme schulddienstverlening. Zij hebben een afgeronde opleiding Persoonscertificering Schuldhulpverlening Module SHV I, SHV II en SHV III van Kiwa Nederland B.V. en conform de eisen als omschreven in de NEN 8048.

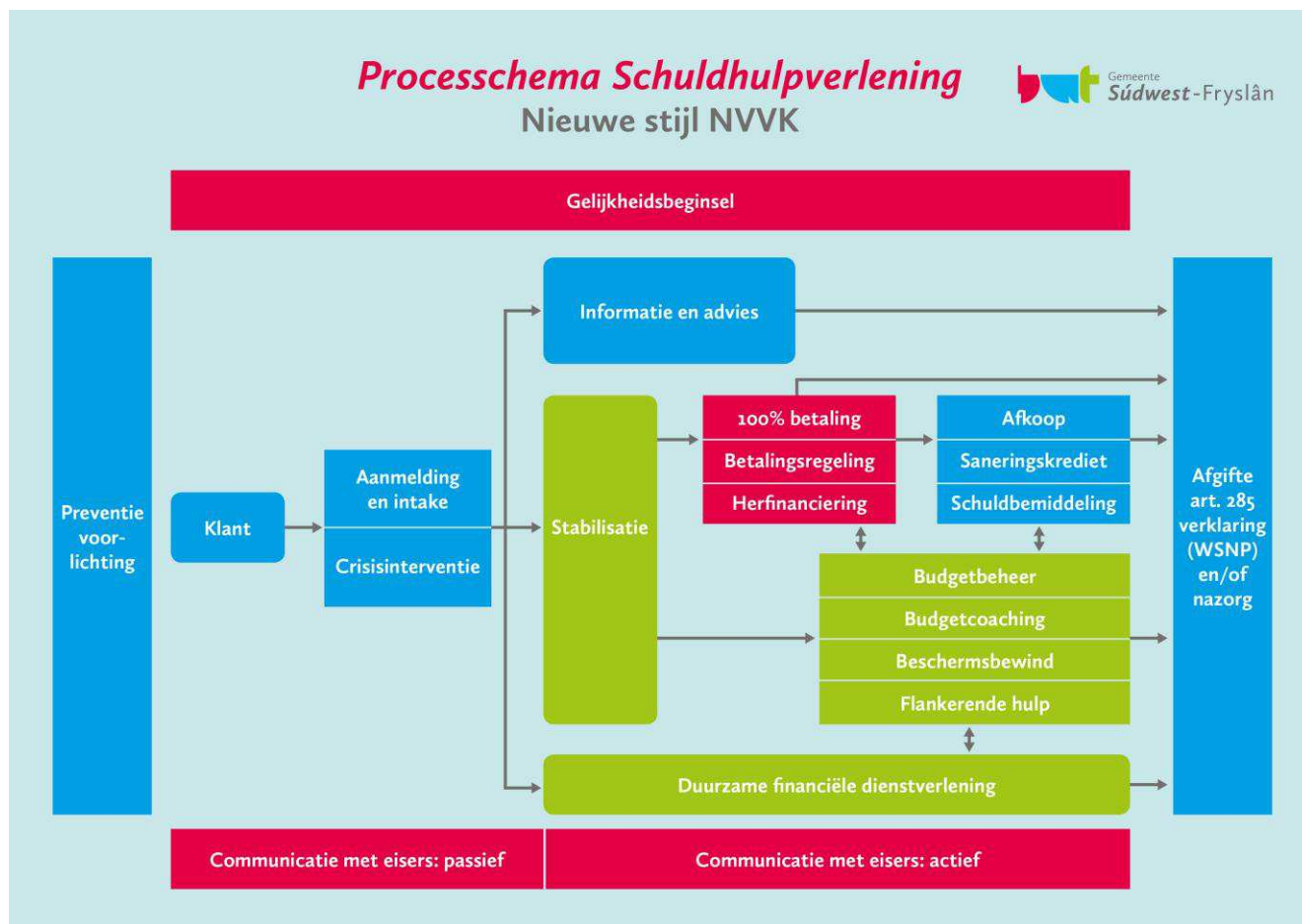
De uitbestede schulddienstverlening wordt uitgevoerd overeenkomstig de modules en richtlijnen van de NVVK (branchevereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren). Dit is een eis geweest bij de aanbesteding. Ook de huidige aanbieders, zoals Kredietbank Nederland en Zuidweg & Partners, zijn lid van de NVVK. Enkele voordelen verbonden aan het lidmaatschap van de NVVK zijn:

- Schuldeisers zijn eerder bereid om mee te werken aan een schuldsaneringstraject indien de bemiddelaar een NVVK-lid is;
- De NVVK volgt landelijke ontwikkelingen op schuldhulpverlening en budgetbeheer en zorgt dat haar leden hierover worden geïnformeerd;
- De NVVK onderhandelt met landelijke organisaties om te komen tot convenanten waarbij de belangen van de schuldenaren en schuldeisers zo goed mogelijk worden behartigd.
- De NVVK neemt deel aan het proces van certificering van de beroepsgroep. De leden van de NVVK worden op de hoogte gehouden van de actuele ontwikkelingen over dit onderwerp.

Het schulddienstverleningstraject ziet er, kort omschreven, als volgt uit: -processchema van de NVVK-



## Processchema Schuldhulpverlening Nieuwe stijl NVVK



**Preventie** is gericht om het voorkomen van onbeheersbare schulden, die niet meer kunnen worden terugbetaald. Na **melding** wordt het probleem van de inwoner geïnventariseerd. In deze fase wordt een budgetoverzicht opgemaakt en wordt gekeken of het inkomen kan worden verhoogd. Hierbij wordt bekeken of er meer gewerkt kan worden en of de inwoner gebruik maakt van alle beschikbare inkomensondersteunende regelingen, zoals zorg- of huurtoeslag. Soms kan een betalingsregeling worden getroffen. Deze mogelijkheden doet zich vooral voor als de inwoner zich tijdig meldt en de schulden nog niet problematisch zijn. Zijn die mogelijkheden er niet, dan wordt een concrete oplossing gezocht voor het schuldenprobleem. Vervolgens wordt een uitgebreide intake gedaan. Er kan een schuldregeling worden opgestart. Bij een **schuldregeling** bemiddelt de schuldhulpverlenende instantie tussen de inwoner en zijn schuldeisers om een **minnelijke regeling** van de totale schuldenlast te bewerkstelligen. De inwoner komt in aanmerking voor een minnelijke schuldregeling als hij in een problematische schuldsituatie verkeert. Hiervan is sprake als redelijkerwijs is te voorzien dat de inwoner niet zal kunnen voortgaan met het betalen van zijn schulden of als hij heeft opgehouden te betalen. De schuldregeling geldt hiermee als het zwaarste instrument dat de schulddienstverlening in het minnelijke traject ter beschikking staat, omdat een schuldregeling tegen finale kwijting wordt verleend. Van de schuldeisers wordt dus verwacht dat zij hun vordering op de schuldenaar voor een deel kwijtschelden. De schuldregeling verschilt hiermee van andere oplossingsmogelijkheden, zoals de betalingsregeling, omdat bij deze oplossingen volledige terugbetaling van het totale schuldenpakket het resultaat is.

Als geen akkoord wordt bereikt, kan een **wettelijk traject** worden ingezet: Wet Sanering Natuurlijk Persoon (Wsnp). **Schuldsanering** is geen gemeentelijke taak omdat een gemeente deze bankfunctie niet mag uitvoeren. Doel van een saneringskrediet is om de totale schuldenlast ineens tegen finale kwijting af te kopen, op basis van betaling van een percentage van de totale schuldenlast. Dit gebeurt door het afsluiten van een kredietovereenkomst. Schuldsanering wordt om voornoemde reden alleen ingezet bij problematische schulden, zoals hierboven gedefinieerd.

Enkele taken van het gebiedsteam op het terrein van schulddienstverlening zijn informatie, advies en ondersteuning bieden (zoals de in- en uitgaven in kaart brengen, aanschrijving betalingsregeling aan schuldeisers, aanvraag opheffen beschermingsbewind bij rechter, doorverwijzen naar aanbieder schuldhulp). Het gebiedsteam kan eveneens flankerende hulp bieden, denk aan bijvoorbeeld

psychosociale hulp door maatschappelijk werkers. In geval van problematische schulden wordt de inwoner doorverwezen naar een gecontracteerde aanbieder. Dit gaat om de volgende trajecten:

- **Budgetbeheer**

Budgetbeheer omvat alle activiteiten in het kader van het beheren van de inkomsten van de burger en het verrichten van betalingen. Het doel van budgetbeheer is het garanderen dat betalingen tijdig gedaan worden en dat er geen (nieuwe) schulden of betalingsachterstanden ontstaan. Dit heeft minimaal betrekking op huur/hypotheek, nutsvoorzieningen en wettelijk verplichte verzekeringen.

- **Budgetcoaching**

Onder begeleiding van de aanbieder leert de inwoner weer stapje voor stapje om zelf(standig) zijn geldzaken te beheren. Verandering van gedrag is noodzakelijk voor het oplossen van schulden. Gedragsverandering is een ingewikkeld en langdurig proces.

- **Beschermingsbewind**

Beschermingsbewind kan door de rechter worden ingesteld voor mensen die als gevolg van een lichamelijke of geestelijke beperking niet in staat zijn om hun eigen vermogen te beheren. Tevens kan bewind worden ingesteld bij verkwisting of het hebben van problematische schulden. De hoofdtaak van een bewindvoerder die beschermingsbewind uitoefent, is het beheren ofwel het beschermen van de goederen van de rechthebbende. Hij moet ervoor zorgen dat de goederen die door de kantonrechter onderbewind zijn gesteld in stand blijven, dan wel goed worden beheerd. Het doel is het behouden van of komen tot een financieel stabiele situatie van een rechthebbende waarbij de goederen onder bewind zijn gesteld. De bewindvoerder beschermt de financiële belangen van de rechthebbende, beheert de goederen en het inkomen en streeft ernaar het ontstaan van (nieuwe) schulden of achterstanden te voorkomen en - waar nodig en mogelijk - een schuld op te lossen.

Landelijk zien we een stijging in het aantal onder bewindstellingen (en hiermee verband houdend een stijging van de kosten bijzondere bijstand voor bewindvoering). Beschermingsbewind is een zwaarder instrument dan budgetbeheer en het is niet altijd nodig dit zwaardere instrument in te zetten. De reden van stijging is een toename van inwoners die vanwege problematische schulden onder bewind zijn gesteld. Bovendien zijn er in 2014 landelijk uniforme tarieven voor bewindvoering vastgesteld, waardoor de gemiddelde kosten zijn gestegen.

Onderstaand cijfers van de afgelopen 3 jaren, aantal personen en kosten waarvoor via bijzondere bijstand kosten voor bewindvoering is verleend (gemeente SWF):

	2013	2014	2015
Aantal personen	286	347	426
Kosten bewindvoering via bijzondere bijstand	€ 249.200	€ 389.400	€ 565.400
Gemiddelde kosten	€ 871	€ 1.122	€ 1.327

Gelet op voorgaande maken we stellen we de volgende beleidskeuze voor: ‘Schulddienstverlening is voorliggend aan beschermingsbewind, tenzij schulddienstverlening niet adequaat en passend is’. We zetten sterk in op de explosieve groei van het aantal inwoners onder beschermingsbewind een halt toe te roepen. Dit doen we via landelijke lobby met de Vereniging Nederlandse Gemeenten over mogelijke wetswijziging als via de inzet van de gebiedsteams. We beginnen met de inwoners met een uitkering van de gemeente en die onder bewind zijn gesteld. Er wordt gezamenlijk een ondersteuningsplan gemaakt. Op basis van maatwerk worden mogelijkheden in kaart gebracht, waaronder re-integratie en het bevorderen van financiële zelfredzaamheid. Dit betekent dat in plaats van beschermingsbewind bijvoorbeeld budgetcoaching en budgetbeheer kan worden ingezet.

- **Flankerende hulp**

Flankerende hulp is alle hulp die ingezet moet worden om te komen tot gedragsverandering en een duurzame oplossing van de financiële problemen. Vaak speelt bij problematische schulden achterliggende psychosociale problematiek op verschillende leefgebieden. De gebiedsteams kunnen psychosociale hulp verlenen. Er vindt doorverwijzing plaats naar bijvoorbeeld: verslavingszorg, geestelijke gezondheidszorg, onder bewindstellingmeerderjarigen, curatele, bewind en mentorschap. Ook kan worden gedacht aan reclassering, Sociale Raadslieden, maatschappelijke opvang en diverse zorginstellingen. Daarnaast kunnen ondersteunende activiteiten worden aangeboden, bijvoorbeeld door vrijwilligers(organisaties) of organisaties en instellingen van algemeen maatschappelijk nut. In samenspraak met de inwoner moet bepaald worden of

flankerende hulp voorafgaand aan een traject in de schulddienstverlening wordt ingezet en/of tijdens het traject zal plaatsvinden.

Er is geen standaard aanpak is om **duurzame financiële zelfredzaamheid** te bevorderen. Er is maatwerk nodig. Pas wanneer een burger (tijdig) in beeld is, kan gekeken worden welke dienstverlening geschikt is. Het is hierbij van belang dat beschermingsbewind eerder en meer verweven wordt met de dienstverlening die gemeenten aanbieden vanuit schulddienstverlening. Beschermingsbewind kan een instrument zijn dat complementair binnen de schulddienstverlening ingezet wordt. Het is daarom van belang beschermingsbewindvoerders op te zoeken en met de ketenpartners af te spreken welke doelgroepen wel en niet doorverwezen 'moeten' worden. Door schulddienstverlening meer te betrekken bij beschermingsbewind kan voorkomen worden dat inwoners ten onrechte door ketenpartners worden doorverwezen naar beschermingsbewind, terwijl vanuit schulddienstverlening betere of goedkopere alternatieven voor handen zijn.

Onderstaand overzicht geeft het aantal inwoners, die zijn aangemeld bij Kredietbank Nederland en het aantal (ex)ondernemers, die zijn aangemeld bij Zuidweg & Partners. Tevens worden de totale kosten voor schulddienstverlening vermeld:

	2013	2014	2015
<b>Instroom (in aantal klanten) bij Kredietbank Nederland</b>	313	174	104
<b>Instroom (in aantal klanten) bij Zuidweg &amp; Partners (*)</b>	13	23	26
<b>Totale kosten schulddienstverlening</b>	€ 631.474	€ 554.298	€ 490.314

(\*) Tot 2015 werden meerdere partijen ingezet voor schulddienstverlening aan (ex)ondernemers. Vanaf 2015 is met Zuidweg&Partners een overeenkomst gesloten.

#### **Specificatie cijfers Kredietbank Nederland (gemeente SWF): Kredietbank Nederland**

	2013	2014	2015
<b>Instroom (in aantal klanten)</b>	313	174	104
<b>Nog in traject (d.d. 31 december)</b>			
Intakefase	0	0	11
Schuldregeling	4	9	32
Budgetcoaching/Budgethulp	11	21	9
Schuldregeling en Budgetcoaching/Budgethulp	5	15	35
<b>Uitstroom</b>			
<b>Succesvol</b>			
Saneringskrediet	78	36	3
Schuldbemiddeling	35	16	1
Overig	93	43	7
<b>Niet succesvol</b>	87	34	6
Percentage succesvol	66%	55%	11%
Percentage niet succesvol	28%	20%	6%
Percentage nog in traject	6%	25%	83%

Door de crisis is er in 2013 een stijging van het aantal aanvragen. Inwoners met problematische schulden kunnen zich sinds 2015 niet meer rechtstreeks melden bij Kredietbank Nederland, maar moeten zich melden bij één van de gebiedsteams. Hierdoor is het aantal nieuwe klanten bij

Kredietbank Nederlager lager dan in de jaren daarvoor. De gebiedsteam verrichten nu zelf een aantal taken, zoals informatie, advies, treffen van betalingsregelingen. Inwoners met problematische schulden, waarbij voorzien is dat het opstarten van een schuldderegeling noodzakelijk is, worden doorverwezen naar Kredietbank Nederland.

In onze gemeenten komen ongeveer 2400 huishoudens rond van een uitkering Participatiewet (bijstandsgerechtigden). Inwoners met een laag inkomen hebben een groter risico op met kans op betalingsachterstanden of problematische schulden. In de Participatiewet gaat werk boven uitkering en is eigen verantwoordelijkheid belangrijk. We willen dat alle mensen volwaardig meedoen aan de maatschappij. Zij hebben een baan, kunnen voorzien in hun eigen levensonderhoud en/of zijn op andere manieren maatschappelijk actief. Het beleid van schulddienstverlening is eveneens gericht op het vergroten van de zelfredzaamheid en het bevorderen van participatie van inwoners. In 2015 zijn in het kader van het Project Klantdiagnose 2015 (gemeente Súdwest-Fryslân) 1136 inwoners met een bijstandsuitkering gesproken over re-integratiemogelijkheden. Met deze inwoners was al een aantal jaren niet een dergelijk gesprek gevoerd. Aan bod kwam onder meer de vraag of men schulden heeft. Hierop gaven 474 klanten aan dat men schulden heeft. Hieruit kan worden geconcludeerd dat 40% van de landurige bijstandsgerechtigden, schulden heeft. De volgende analyses zijn te maken uit de groep van 474 klanten met schulden:

- 400 mensen weten hoe hoog hun schulden zijn;
- de gemiddelde schuld bedraagt €26.000,-;
- 231 personen geven aan geen hulp ontvangen bij het oplossen van hun schulden;
- 48 personen willen geen hulp bij het oplossen van de schulden;
- 200 mensen hebben een psychische beperking en 103 zijn hiervoor onder behandeling;
- 1 op de 4 personen hebben weinig tot geen contact buitenshuis;
- 191 gezinnen met 1 of meer inwonende kinderen hebben schulden;
- 200 mensen hebben een startkwalificatie (in bezit van mbo2/havo diploma of hoger);
- 318 mensen zitten al langer dan 2 jaar thuis, hiervan hebben 153 personen een psychische beperking;

Inzicht in de cijfers en aantallen van de afgelopen 3 jaren leert dat er sprake is van een afname van het aantal nieuwe klanten bij Kredietbank Nederland. Daartegenover staat een forse toename van het aantal inwoners aan wie bijzondere bijstand is verleend voor kosten (beschermings-) bewindvoering. Om deze laatste ontwikkeling een halt toe te roepen, wordt inzet van de gebiedsteams gevraagd. Dit geldt ook voor de groep bijstandsgerechtigden met schulden. Daarom is onze ambitie: 'Bijstandsgerechtigden met problematische schulden moeten weer 'met een schone lei kunnen leven': een traject schulddienstverlening draagt hieraan bij.' Het hebben van (problematische) schulden kan re-integratie belemmeren.

In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op een aantal wettelijke verplichtingen, namelijk wachttijd, doorlooptijd en nazorg.

## 11. Wacht- & doorlooptijd en nazorg

De wacht- & doorlooptijd en nazorg zijn specifiek opgenomen in de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). Deze wet stelt eisen aan de gemeenten met als doel de wacht- en doorlooptijden beperkt te houden. In dit hoofdstuk besteden we aandacht aan deze specifieke wettelijke vereisten.

#### Wachttijd

Onder wachttijd verstaan we de periode die ligt tussen het eerste contact (melding) met de inwoner en het intakegesprek. Het intakegesprek is het gesprek met de klant waarin de hulpvraag wordt vastgesteld. Op grond van de Wgs bestaat een maximale wachttijd (artikel 4, leden 1 en 2). De maximale wachttijd bedraagt vier weken. De gemeente heeft dus vier weken de tijd om een intakegesprek te voeren met de schuldenaar. In geval van een crisissituatie is dat drie werkdagen. Van een crisissituatie spreken we bij gedwongen woningontuiming, beëindiging van de levering van gas, elektra of water of opzegging of ontbinding van de zorgverzekering.

Het gebiedsteam hanteert korte wachttijden voor de melding. Ons streven is dat na de melding er binnen twee werkdagen een afspraak is gepland voor de intake. Deze intake vindt binnen 4 weken na de melding plaats. In een crisissituatie is dat binnen 24 uur. Voor de intake geldt de maximale tijd van vier weken (drie werkdagen bij crisis).

#### Wat willen we bereiken?

- na de melding wordt binnen 2 werkdagen een afspraak voor een intakegesprek gemaakt;
- de maximale wachttijd voor het intakegesprek is vier weken (er is geen wachtlijst).

#### Bij een crisissituatie:

- Binnen 24 uur na melding wordt het intakegesprek gepland;
- De maximale wachttijd voor het intakegesprek is drie werkdagen.

In de praktijk kan 100% binnen drie werkdagen/vier weken niet altijd haalbaar zijn. Soms kan of wil de inwoner niet eerder een afspraak maken of zijn er bijzondere omstandigheden (bijv. feestdagen) die de termijn beïnvloeden.

Een wachtlijst mag niet ontstaan en daarvan is bij de gebiedsteams ook geen sprake. We spreken van een wachtlijst als het intakegesprek niet binnen vier weken na de eerste melding kan worden gepland. In geval van een crisissituatie wordt er altijd direct actie ondernomen.

#### Doorlooptijd

De Wgs bepaalt dat de gemeente inzicht geeft in de doorlooptijd van het eerste gesprek tot het bereiken van het resultaat (artikel 4 lid 3). Dit betekent dat de klant inzicht moet hebben in de doorlooptijd van een traject. Dit is niet een standaard aantal weken, dit zal per klant verschillen (maatwerk). Belangrijk is dat de klant weet wat hij kan verwachten en weet wat hij zelf moet doen om de doorlooptijd te behalen. In de werkafspraken met de aanbieder is opgenomen dat de doorlooptijd van het traject met de klant wordt doorgenomen. De klant moet inzicht hebben in het aantal weken dat het traject in beslag zal nemen. Dit is overigens ook opgenomen in de richtlijnen van de NVVK. Het is onderdeel van de huidige werkwijze van het gebiedsteam. In de intakefase worden de doorlooptijden besproken en afspraken gemaakt die in het ondersteuningsplan worden vastgelegd.

#### Escalatie

Als de klant niet meewerkt, inlichtingenplicht schendt of zich ernstig misdraagt, dan kan schuldienstverlening worden beëindigd. Alvorens zal de aanbieder contact opnemen met het gebiedsteam en gezamenlijk in gesprek gaan met de klant. Belemmeringen zullen worden in kaart gebracht en zo mogelijk wordt aanvullende flankerende hulp ingezet. Hierbij wordt gewerkt vanuit een integrale duurzame aanpak.

#### Nazorg

Nazorg behelst alle activiteiten die gericht zijn op het voorkomen dat personen opnieuw met problematische schulden te maken krijgen. Ook de nazorg wordt integraal benaderd. Dit betekent dat er niet alleen aandacht is voor het oplossen van de financiële problemen, maar ook voor eventuele omstandigheden die op enigerlei wijze hiermee in verband stand. De gebiedsteams verzorgen nazorg, maar ook de aanbieders zijn gecontracteerd om nazorg te verlenen.



## 12. Bijlage 1: begrippenlijst schulddienstverlening<sup>13</sup>

Beslagvrije voet:	deel van het inkomen waar geen beslag op mag worden gelegd. Deze beslagvrije voet zorgt dat er voldoende geld overblijft om van te kunnen leven.
Beschermingsbewind:	het beschermen en beheren van het inkomen en vermogen van de betrokken persoon.
Budgetbeheer:	inkomsten en uitgaven beheren en in evenwicht houden.
Budgetcoaching:	activiteiten om belanghebbende te leren zelfstandig en op een verantwoorde manier zijn financiën te kunnen voeren.
Flankerende hulp:	aanvullende ondersteuning / hulp op het terrein van zorg en gezondheid.
Minnelijke regeling:	bij problematische schulden probeert de schuldhulpverlenende organisatie met de schuldeisers tot schuldregeling te komen.
Problematische schulden:	persoon kan zijn schulden (op termijn) niet afbetalen.
(Schuld)Preventie:	alle activiteiten om te voorkomen dat schulden worden aangegaan die niet redelijkerwijs kunnen worden afbetaald.
Schulddienstverlening:	het ondersteunen bij het vinden van een adequate oplossing voor de schulden, alsmede de nazorg.
Schuldregelen:	bemiddelen tussen betrokkene en zijn schuldeisers om een regeling voor de totale schuldenlast te bewerkstelligen.
Schuldsanering:	als na verloop van 36 maanden 100% terugbetaling niet mogelijk is, wordt schuldeisers gevraagd de restantschuld kwijt te schelen.
Stabilisatie:	financiële rust creëren voor betrokkene, er is geen crisis en de beslagvrije voet wordt gerespecteerd.
Nazorg:	alle activiteiten na beëindiging van een traject in de schulddienstverlening en dat gericht is op het voorkomen van recidive/herhaling.

<sup>13</sup> Bron: Gedragscode schuldhulpverlening, NVVK (mei 2015)

## Bijlage 2: Hoe kom je van je schulden af?

De eerste stap om van uw schulden af te komen, is uw financiële problemen in kaart brengen. Als het niet lukt om uw schulden op korte termijn af te lossen, dan kunt u een betalingsregeling voorstellen aan alle schuldeisers. Als zij daar niet mee akkoord gaan, dan kunt u de **hulp inschakelen van de gemeente**.

### Financiële problemen in kaart brengen bij schuld

Maak een overzicht van uw inkomsten, uw uitgaven en uw schulden. Ga vervolgens na hoe u uw uitgaven kunt verlagen of uw inkomen kunt aanvullen. Het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) geeft op [zelfjeschuldenregelen.nl](http://zelfjeschuldenregelen.nl) meer informatie. Daarnaast heeft u misschien recht op toeslagen of subsidies die uw inkomen kunnen aanvullen.

### Schuldeisers een betalingsregeling voorstellen

Lukt het niet om uw schulden op korte termijn af te lossen? Dan kunt u een betalingsregeling voorstellen aan alle schuldeisers.

### Schuldhulpverlening als schuldeisers niet akkoord gaan

Gaan uw schuldeisers niet in op uw voorstel? Neem dan contact op met uw **gemeente** voor schulddienstverlening, voor een minnelijke traject. U kunt ook naar het Juridisch Loket. Zij kunnen u in contact brengen met een erkende schulddienstverlener. Zo voorkomt u dat u bij ondeskundige of onbetrouwbare aanbieders terechtkomt.

### Wettelijke schuldsanering (Wsnp-traject)

Kunt u niets aflossen of willen uw schuldeisers meer terug dan u aanbiedt? Dan is een minnelijk akkoord of minnelijke schuldregeling onmogelijk. U kunt dan schuldsanering aanvragen. Een schulddienstverlener kan u hierbij helpen. Schuldsanering is wettelijk geregeld in de Wet schuldsanering natuurlijke personen.

### Wettelijke schuldsanering aanvragen

Als u schuldsanering wilt aanvragen, moet u een verzoek indienen bij de rechtbank. De schulddienstverlener van de gemeente kan u hierbij helpen. Hij heeft bijvoorbeeld standaardteksten voor een verzoekschrift en weet bij welke rechtbank u moet zijn. Ook kan hij u vertellen welke stukken u moet meesturen met het verzoekschrift. Een van die stukken is de schuldsaneringsverklaring. Daarin geeft de gemeente aan waarom een minnelijk akkoord niet gelukt is.

### Beoordeling verzoek toelating tot schuldsanering/Wsnp

De rechtbank onderzoekt zelf of een minnelijk akkoord echt onmogelijk is en gaat na hoe uw schulden zijn ontstaan. De rechter kan uw verzoek voor schuldsanering afwijzen bij:

- onverantwoord koopgedrag;
  - strafrechtelijke schulden (bijvoorbeeld bekeuringen);
  - fraude;
  - eerdere faillissementen.
- Ook mag u de afgelopen 10 jaar niet eerder een Wsnp-traject hebben doorlopen.

De rechtbank bekijkt of u de afspraken uit de toekomstige schuldsanering kunt nakomen. Daarvoor moet u alle nodige informatie overhandigen aan de rechtbank. Tegelijkertijd moet u uw best doen om zo veel mogelijk geld voor aflossing te krijgen. U mag ook niet opzettelijk nog nieuwe schulden maken.

### Saneringsplan bij schulden

Wordt u toegelaten tot de Wsnp? Dan stelt de rechtbank een saneringsplan op. Hierin staan de exacte duur en het aflossingsbedrag. Meestal gaat het om een periode van 3 jaar, maar de rechter kan een andere periode vaststellen. Deze is maximaal 5 jaar en minimaal 1 jaar bij ziekte of hoge leeftijd. Alle schuldeisers zijn verplicht om aan het saneringsplan mee te werken.

### Bewindvoerder bij schuldsanering/Wsnp

De rechtbank benoemt een bewindvoerder die controleert of alles volgens afspraak verloopt. U bent verplicht de bewindvoerder alle informatie te geven die belangrijk is voor de afhandeling van de wettelijke schuldsanering. Tijdens de regeling betaalt u meestal zelf uw rekeningen en vaste lasten, maar soms doet de bewindvoerder dat. U krijgt dan een vast bedrag voor levensonderhoud.

### Klachten over bewindvoerder

De rechter-commissaris houdt toezicht op de bewindvoerder. Heeft u een klacht over de manier waarop de bewindvoerder zijn werk doet? Dan kunt u de rechter-commissaris daarover aanspreken. Hij is binnen de rechtbank de rechter die uw zaak behandelt.

### Afwijzing verzoek toelating tot Wsnp

Wijst de rechtbank uw verzoek tot toelating tot de Wsnp af? Dan kunt u bij het gerechtshof beroep aantekenen. Hiervoor heeft u een advocaat nodig. Misschien komt u in aanmerking voor gesubsidieerde rechtsbijstand. Als het beroep wordt afgewezen, zal de rechter het faillissement uitspreken.

Het Juridisch Loket kan u helpen als u beroep aantekent bij het gerechtshof. Ook als de rechter een faillissement uitspreekt, kunt u bij het Juridisch Loket advies krijgen.